

Les posicions del PNB delliga més escàndol a Madrid que a Euskadi

Les estratègies de l'autodeterminació basca

L'acord del Parlament de Catalunya entorn de l'autodeterminació ha tingut el seu ressò més espectacular a Euskadi. I no podia ser menys, ja que és entre els bascos on el reclam de tal dret assoleix històricament major repercussió.

Si des del camp *abertzale* (patriota) es mostra una reacció favorablement unànime cada vegada que sona la campana de l'autodeterminació, no és menys cert que existeix una altra franja de població basca que contempla amb temor, quan no amb refús, la possibilitat que el poble basc aconseguís accedir a l'autodeterminació. En aquest sentit, potser serà oportú recordar els resultats d'una enquesta, realitzada per un mitjà de comunicació estatal, gens sospitosos d'obediència nacionalista basca. Segons tal enquesta, publicada el 19 de febrer de 1989, el 55,5% dels bascos —no s'inclouïa Navarra ni Iparralde (País basco-francès)— es mostrava partidari d'exercir el dret a l'autodeterminació, mentre el 24,4% es mostrava en contra i el 19,8 se situava en el «no sap, no contesta». El suport més consistent es donava a Guipúscoa (61%), seguit de Biscaia (53,9%) i d'Àlaba (50,4%). El rebuig més alt el donava Àlaba (32,4%), seguit per Guipúscoa (28,7%) i Biscaia (20,1%).

POSICIONS ENFRONTADES

Si bé aquesta qüestió alça polèmiques apassionades en la societat basca, la iniciativa del PNV ha desfermat més escàndol a Madrid que a Euskadi. La polseguera ha arribat al govern de l'estat amb un pronunciament en contra de la ministra-portaveu, Rosa Conde, i una intervenció del mateix Felipe González al Congrés dels Diputats en què rebutjà taxativament la possibilitat de l'autodeterminació —«ja que defensem la unitat d'Espanya i som contraris a la reforma de la Constitució—». El president del govern espanyol afirmà que, tant al poder com a l'oposició, «o on

sigui», s'oposarien a la plasmació d'aquest dret en qualsevol nacionalitat inclosa dins l'estat. El mateix rei Joan Carles en el discurs de Nadal també va referir-se a la «indissoluble unitat d'Espanya».

Els nacionalistes bascos, per la seua part, recorden als socialistes unes posicions polítiques, no molt allunyades en el temps, diametralment oposades a les defensades avui. En aquest sentit, encara circula per les redaccions dels diaris bascos una fotogràfia de José María —*Txiqui*— Benegas portant una pancarta, junt amb altres líders bascos, en què es reclamava l'autodeterminació per a Euskadi. Allò era el 1977.

De tota manera, les andanades socialistes més dures han anat cap al lehendakari José Antonio Ardanza, qui tercià en la polèmica reafirmant la línia marcada pel seu partit, el PNB. Els seguidors de Felipe González a Euskadi acusaren immediatament Ardanza d'«irresponsabilitat sense límits» pel seu posicionament. La tensió, en canvi, no ha anat a més, sobretot per la nova nota del PNB en què s'aclaria que la seua postura davant l'autodeterminació no anava a posar en perill el Pacte d'Ajuria Enea. Els nacionalistes, amb fortes dosis de pragmatisme a la seua activitat política saben que han aconseguit massa bons resultats amb el pacte per a llançar-se alegrement a crispar la situació.

ESTRATÈGIES

Però l'enfrontament en aquest camp és ja tradicional. Cada formació política que actua al País Basc diu tenir molt clares les coses quant a l'autodeterminació. Però l'assumpte es complica quan s'observa que el PNB i el PSE/PSOE formen un govern de coa-

lició a Vitòria i van de la mà, junt amb els altres partits bascos —excepte HB— en l'anomenat Pacte d'Ajuria Enea o Bloc Democràtic.

Bé, fins i tot el mateix Pacte d'Ajuria Enea ha passat per moments delicats, no pel PSE/PSOE, sinó per les gens amagades amenaces, abocades pel ministre d'Administracions Públiques del govern espanyol, Joaquín Almunia, qui digué que la iniciativa del PNB podia fer esclatar el Pacte. Immediatament, els socialistes bascos, molt més bregats en el tema de l'autodeterminació per viure-la de prop, han llevat ferro a tals paraules i han preferit contemporitzar amb els seus socis del govern abans de perdre els evidents rèdits que els reporta l'aliança. L'estratègia de l'avui vice-lehendakari del Govern Basc, Ramón Jáuregui, i els seus correligionaris, és mantenir-se al govern basc, gestionar part dels diners dels pressupostos, mantenir el PNB en posicions moderades i afermar el seu electorat des de la influència que dona el fet de *tocar poder*.

EL PNB

Per la seua part, el PNB sempre ha tingut en l'autodeterminació un dels seus objectius bàsics.

Aquest partit, per boca dels seus dirigents, ha optat pel gradualisme. És a dir, per l'accés progressiu a majors cotes d'autogovern. A més, el replantejament tàctic-polític dissenyat pel famós Esperit de l'Arriaga (estratègia de la moderació i la negociació, nascuda al gener del 1988) i el subsegüent pacte de govern amb els socialistes, ha aconseguit parar, en primer lloc, el desgast de l'escissió i, en segon, recuperar bona part del seu perdut electorat, a

José Antonio Ardanza.

Felipe González.

Carlos Garaikoetxea.

més de permetre-li seguir governant a Euskadi.

ELS RADICALS

A la ja tradicional posició d'Herri Batasuna en defensa de l'autodeterminació sense contrapartides, s'hi ha sumat la d'Eusko Alkartasuna. El partit de l'ex-lehendakari, Carlos Garaikoetxea, ha arribat a demanar la formació d'un govern d'unitat nacional per a reclamar democràticament a Madrid que deixi de posar traves a la lliure determinació del poble basc. Garaikoetxea, atrapat entre la seua desesperada recerca d'un espai polític propi i l'obsessió de marcar diferències amb el seu antic partit, més el retrocés electoral que ha experimentat en les últimes confrontacions a les urnes, hagué de parar materialment l'assemblea nacional del seu partit que votà majoritàriament el disabte, dia 16 de desembre, per abandonar el Bloc Democràtic.

Pel que fa a Herri Batasuna, a pesar de mantenir el seu radical suport a

l'autodeterminació, té altres objectius més pròxims: la negociació entre ETA i l'estat i els quasi 300 presos que té en diferents presons espanyoles. És cert que no desaprofita qualsevol oportunitat per a traslladar al carrer el crit de protesta i per a tractar d'involucrar en la seua estratègia la resta de formacions nacionalistes, sobre tot el PNB. Però, en aquests moments, l'objectiu pròxim de la coalició *abertzale* és la negociació i calmar les tensions que s'han detectat entre els militants d'ETA empresonats. De totes maneres, els líders radicals han anunciat que aniran amb el PNB «a qualsevol lloc» per a defensar l'autodeterminació... «però seriosament i sense mentir al poble».

ELS TEBIS

La posició més *tèbia* entre els partits nacionalistes davant el tema correspon a Euskadiko Ezquerria, partit que ha anat des de l'afirmació que el poble basc ja s'havia autodeterminat amb l'Estatut de Gernika a proposar que

sigui el Parlament Basc qui tanque aquesta qüestió. Kepa Aulestia, secretari general del partit, manifestà la preocupació per la divisió que podia produir-se en la societat basca entre els defensors i contraris a l'autodeterminació, quan «l'únic abisme polític i ètic que hi ha en la societat basca és —digué— l'existent entre els que defensem els principis democràtics i una legitimació de totes les idees polítiques i els que tracten d'imposar les seves posicions a través de l'ús de les armes».

El cas és que la iniciativa catalana ha disparat més alarmes a Madrid que a Euskadi o a Catalunya. El partit de Felipe González ha reaccionat amb més virulència que en ocasions anteriors i ha provocat una tensió innecessària en l'escenari polític de l'estat. ¿Es tracta de l'estratègia de desviar l'atenció pública o és que el camí del PSOE cap al centralisme de vell estil i les antigues *unitats indissolubles* ha obert una etapa més?

José Miguel García Mateache (Bilbao)